

Biuletyn Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiętnej (Biuletyn UKD) jest dwumiesięcznikiem, wydawanym w wersji elektronicznej, ukazującym się na stronie www.bn.org.pl w zakładce Dla Bibliotekarzy.

Biuletyn UKD jest redagowany przez pracowników Pracowni Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiętnej.

Metoda tworzenia symboli UKD jest prezentowana w MRF, "Extensions and Corrections to the UDC" i w wydany w 2007 r. podręczniku "The Universal Decimal Classification: a guide to its use" autorstwa I.C. McIlwaine. Na tej podstawie budowana jest metodyka tworzenia symboli UKD, prezentowana w Biuletynie UKD.

Do umieszczonych w Biuletynie UKD symboli dopisywane są odpowiedniki słowne zaczerpnięte z MRF i odpowiedniki słowne, równoważne z JHP BN.

Istnieje możliwość przeszukiwania Biuletynu UKD przez odpowiedniki słowne i symbole UKD (Ctrl+F)

BIULETYN UKD NR 2 PODZIAŁ ALFABETYCZNY A/Z

Poniżej przedstawione zostały uprawnione w teorii UKD sposoby zapisu podziału alfabetycznego.

Punkt A stanowi wprowadzenie teoretyczne dla podziału alfabetycznego i możliwe sposoby jego stosowania.

W punkcie B umieszczono przyjęte (obligatoryjne) dla "Przewodnika Bibliograficznego", a sugerowane (postulowane) dla bibliotek publicznych i pedagogicznych rozwiązania dotyczące podziału A/Z.

A. Podział alfabetyczny A/Z w teorii.

W publikacji *Uniwersalna Klasyfikacja Dziesiętna FID 502 – wydanie pośrednie z 1974 r.* umieszczono następujące wskazówki:

W tablicach głównych zdarza się często, że nie można wyrazić za pomocą figurujących tam symboli jednostek (poszczególnych osób, rzeczy, itp.). Gdy to jest konieczne można dodawać do symboli UKD nazwy, skróty nazw, litery lub numery w odpowiednim porządku, np.

061A/Z Organizacja międzynarodowa znana z nazwy

1Hegel Filozofia Hegla

1Hegel, Georg Wilhelm Friedrich Filozofia Hegla

656.34Nr 12 Linia 12 tramwajowa

W Podręczniku UKD dla bibliotekarzy i pracowników informacji Barbary Sosińskiej-Kalaty z 1995 r. umieszczona została następująca nota:

Symbolem A/Z oznacza się tzw. podział alfabetyczny. Podział ten umożliwia uszczegółowienie charakterystyki dokumentu przez wprowadzenie nazwy własnej obiektu, którego dotyczy treść dokumentu. Nazwy własne dopisywać należy bezpośrednio po ostatnim znaku symbolu klasyfikacyjnego, który najprecyzyjniej wskazuje przedmiot dokumentu. Najczęściej tę metodę rozbudowy symboli UKD stosuje się w klasyfikowaniu dokumentów dotyczących osób (np. dzieł określonego autora, biografii, wspomnień), instytucji, dzieł literackich, jednostek geograficznych i administracyjnych oraz produktów i produkujących je firm, np.

821.111-2 Shakespeare Dramaty Szekspira

(417.711Dublin) Miasto Dublin w Irlandii

629.735.33Boeing 737 Samolot Boeing 737

025.45UKD Uniwersalna Klasyfikacja Dziesiąta

W *The Universal Decimal Classification: a guide to its use* autorstwa I.C.McIlwaine, wydanym w 2007 r. umieszczono następujące wskazówki:

Podział alfabetyczny dla nazw własnych, akronimów i skrótów może być prezentowany bezpośrednio, tzn. w postaci nazwy własnej, np.

(492.83Utrecht) Miasto Utrecht w Holandii

821.133.1Moliere Dzieła Moliera

929Napoleon I Biografia Napoleona I

Dalej McIlwaine mówi, że czasami jest wygodniej zredukować całą nazwę do skrótu o znormalizowanej długości, tj. pierwszych trzech liter nazwy własnej. Nawiązując do opisanych powyżej przypadków, to:

821.133.1Mol Dzieła Moliera

929Nap Biografia Napoleona I

W publikacji *Uniwersalna Klasyfikacja Dziesiętna. Wydanie skrócone dla bieżącej bibliografii narodowej i bibliotek publicznych* UDC-P058 z 2006 r. umieszczony jest następujący zapis:

Nazwy własne (nazwiska, organizacje, instytucje, jednostki geograficzne itd.) podaje się bezpośrednio po symbolu, np.

025.45UKD Uniwersalna Klasyfikacja Dziesiętna

78.071Lutosławski Twórczość Witolda Lutosławskiego

913(44Paryż) lub **913(44)Paryż** Geografia Paryża

W Master Reference File odnajdujemy następujące przypadki użycia podziału A/Z:

001.94(410.518NES) Potwór z Loch Ness

06.05NOBEL:172.4 Pokojowa nagroda Nobla

061.1EU Unia Europejska

061.27FOR Fundacja Forda

791.62:005.71MGM Metro-Goldwyn-Mayer

Zasady stosowania A/Z są w BN modyfikowane i precyzowane. Dla Przewodnika Bibliograficznego są obowiązujące, dla pozostałych bibliotek sugerowane.

B. Podział A/Z w opracowaniu rzeczowym BN

Zanim przejdziemy do opisanie reguł pragmatycznych dotyczących stosowania podziału A/Z należy przywołać trzy zasady ogólne przyjęte w Przewodniku Bibliograficznym i Pracowni UKD.

Pierwsza zasada mówi, że w charakterystykach wyszukiwawczych zgodnych z UKD, formułowanych w Przewodniku Bibliograficznym (PB) stosowany jest podział A/Z zawsze w postaci liter A/Z. Nie stosuje się zatem omawianych w punkcie A pełnych nazw własnych, skrótów w postaci pierwszych trzech liter odciętych z nazwy własnej, akronimów, cyfr.

Druga zasada mówi, że podział A/Z jest stosowany dla wyrażenia nazw osobowych, korporatywnych, geograficznych i kilku wyodrębnionych przypadków szczegółowych.

Trzecia zasada ogólna mówi, że podział A/Z, zgodnie z porządkiem poziomym symboli umieszczany jest na końcu symbolu rozwiniętego, jak również symbolu złożonego.

I. Dla nazw osobowych

Za pomocą podziału A/Z są opisywane biografie (929-052A/Z); pamiętniki (929-051A/Z); historia rodzin (929.5A/Z); twórczość naukowa, zawodowa i działalność praktyczna (odpowiednio dobrane symbole główne).

1. Dla biografii i pamiętników

- podział A/Z stosujemy po symbolu 929 dla opisanie jednej do trzech osób

54:929-052A/Z](438)"19"

Czochralski, Jan (1885-1953) - biografia
Chemicy - biografie - Polska - 20 w.

94(100)"1939/1945"::341.322.5:929-051(438)A/Z

Grabiński, Mieczysław (1893-1960) - pamiętniki
Obóz hitlerowski Dachau - pamiętniki
Pamiętniki polskie - 1939-1945 r.

Jeżeli symbol 929 występuje w jednym zdaniu razem z symbolami: 82(091) i 7.07 z rozbudową, to wówczas podział A/Z dopisywany jest zarówno do symbolu 929, jak też 82(091) i 7.07, np.:

75.071:929-052](438)"18/19"A/Z

Malczewski, Jacek (1854-1929) - biografia
Malarstwo polskie - biografie - 19-20 w.

821.162.1(091):929-052]"18"A/Z

Mickiewicz, Adam (1798-1855) - biografia
Literatura polska – biografie - 19 w.

821.162.1(091):929-051]"1944/..."A/Z

Kisielewski, Stefan (1911-1991) - pamiętniki
Literatura polska - historia - od 1944 r. - pamiętniki

2. Dla opisanie rodzin, rodów

94(438).07::323.3-058.12"18":929.5A/Z

Tyszkiewicz (rodzina) - 19 w.

Ziemiaństwo - Polska - 19 w.

3. Dla twórczości naukowej, zawodowej i działalności praktycznej

- stosujemy podział A/Z dla jednej do trzech osób

dla artystów, twórców, sportowców 7.07A/Z z rozbudową (7.071, 7.071.1, 7.071.2, 7.071.3, 7.071.4, 7.072, 7.073, 7.074, 7.075, 7.077, 7.078), np.:

71.071A/Z Urbanista, planista

72.071A/Z Architekt

78.071.1A/Z Kompozytor

791.071.2A/Z Aktor filmowy

796.071.4A/Z Trener sportowy

72.071(460)"18/19"A/Z

Gaudí y Cornet, Antonio (1852-1926) - twórczość

Architekci - Hiszpania - 19-20 w.

75.071(492/493)"15"A/Z

Bruegel, Pieter (ca 1528-1569 ; st.)

Malarstwo niderlandzkie - historia - 16 w.

78.071.1(438)"18/19"A/Z

Szymanowski, Karol (1882-1937) – twórczość

Muzyka polska - historia - 19-20 w.

78.071.1A/Z:780.8:780.616](438)"18"

Chopin, Fryderyk (1810-1849) – twórczość

Muzyka fortepianowa - historia - 19 w.

Muzyka polska - historia - 19 w.

791.071.2(44)"1945/..."A/Z

Bardot, Brigitte (1934-)

Aktorzy - Francja - od 1945 r.

Film francuski – historia - od 1945 r.

791.071.1(460)"1945/..."(047.53)A/Z

Almodóvar, Pedro (1949-) - publicystyka

Film hiszpański - historia - od 1945 r. – publicystyka

792.071A/Z:792.97](438)"1944/1989"

Dorman, Jan (1912-1986)

Teatr lalek polski - historia - 1944-1989 r.

796.071(438)A/Z:796.7]"1989/..."

Kubica, Robert (1984-) - publicystyka

Publicystyka polska – od 1989 r.

Sport samochodowy - od 1989 r. – publicystyka

796.071.4A/Z:796.332](438)"1944/1989"

Górski, Kazimierz (1921-2006)

Piłka nożna - Polska - 1944-1989 r.

Trenerzy i instruktorzy sportowi - Polska - 1944-1989 r.

- dla językoznawców i literaturoznawców

80(438)"19"A/Z

Klemensiewicz, Zenon (1891-1969)

Językoznawstwo - Polska - 20 w.

- dla pisarzy

821.162.1(091)-193"15"A/Z

Kochanowski, Jan (1530-1584). Fraszki

Fraszka - historia - 16 w.

821.162.1(091)"19"(06)A/Z

Baczyński, Krzysztof Kamil (1921-1944) - materiały konferencyjne

Poezja polska - historia - 20 w. - materiały konferencyjne

- dla teologów, duchownych, papieży i świętych

272-1(438)"19"A/Z

Majdański, Kazimierz (1916-2007)

Teologia katolicka - historia - Polska -- 20 w.

272-725(438)"1944/..."(082.1)A/Z

Peszkowski, Zdzisław J. (1918-2007) - księga pamiątkowa

Duchowieństwo katolickie - Polska - od 1944 r.

272-732.2"1965/..."A/Z

Jan Paweł II (papież ; 1920-2005). Rosarium Virginis Mariae

27-36A/Z:272-5 Józef (św.) – kult – katolicyzm

272-36A/Z:272-788/-789(460)]"15"

Ignacy Loyola (św. ; 1491-1556)

Jezuici - Hiszpania - 16 w.

-inne zawody oraz dziedziny twórczości naukowej i zawodowej, działalności praktycznej, tj.

004-051A/Z Informatyk

02A/Z Bibliotekarz

050+070]-051A/Z Dziennikarz

1A/Z Filozof

159.9A/Z Psycholog

316.2A/Z Socjolog

33A/Z Ekonomista

34A/Z Prawnik

355.08A/Z Wojskowy

37.091.2-057.16A/Z Nauczyciel

378.091.2-057.4A/Z Nauczyciel akademicki

39::001A/Z Etnograf

51A/Z Matematyk

520/524A/Z Astronom

53A/Z Fizyk

54A/Z Chemik

55A/Z Geolog

57/59A/Z Biolog
614.25A/Z Lekarz
62-051A/Z Inżynier, technik
80A/Z Językoznawca, literaturoznawca
82(091)A/Z Pisarz
902A/Z Archeolog
930.1(091)A/Z Historyk

Poniżej zaprezentowano kilka przykładów:

1(438)"19"A/Z:17
Kotarbiński, Tadeusz (1886-1981) – twórczość
Etyka - historia - Polska - 20 w.

34(436)"1945/..."A/Z
Schambeck, Herbert (1934-)
Prawnicy - Austria - od 1945 r.

39::001(438)"18"A/Z
Kolberg, Oskar (1814-1890)
Etnografowie - Polska - 19 w.

54(438:44)"18/19"A/Z
Skłodowska-Curie, Maria (1867-1934)
Chemicy - Francja - 19-20 w.
Chemicy - Polska - 19-20 w.

614.25A/Z:617](430)"1945/..."
Bernhard, Alexander (1927-)
Lekarze - Niemcy - od 1945 r.
Chirurgia - Niemcy - od 1945 r.

930.1(410)(091)"1989/..."A/Z
Davies, Norman (1939-). Rising'44
Historycy - Wielka Brytania - od 1989 r.

II. Dla jednostek geograficznych i administracyjnych

Podział A/Z stosujemy dla poddziałów wspólnych miejsca z wyłączeniem nazw państw, regionów świata i jednostek geograficznych uwzględnionych w tablicy Ie Poddziały Wspólne Miejsca. Stosowanie są po symbolach:

016 Bibliografie dziedzinowe regionalne,
711.3 Planowanie terenów wiejskich,
711.4/.8 Urbanistyka, planowanie miast,
72 Architektura,
912 Mapy,
913 Geografia,
94 Historia.

1. Bibliografie dziedzinowe regionalne

016(438)A/Z
Wielkopolska - bibliografia

2. Planowanie terenów wiejskich i miejskich

711.4/.8(438)"1956/1989"A/Z
Wrocław (woj. dolnośląskie) - planowanie przestrzenne - 1956-1989 r.

3. Architektura

72(438)"1944/1989"A/Z
Warszawa - budownictwo – 1944-1989 r.

726::272(438)(084.1)A/Z
Warszawa - kościół św. Anny – ikonografia

4. Mapy

912(438)A/Z
Mazowsze – mapy

912A/Z:656.13](438)
Kujawy - mapy drogowe

912A/Z:338.48](450)

Toskania (Włochy) – mapy turystyczne

5. Geografia miast i regionów mniejszych niż państwo, oraz obiektów fizjograficznych

913(438)(036)A/Z

Warszawa – przewodnik

913(438-751)A/Z:502.5

Wigierski Park Narodowy - środowisko

6. Historia miast i regionów mniejszych niż państwo

94(438)A/Z

Warszawa – historia

94(438).03/.04::008”15”A/Z

Kraków (woj. małopolskie) - kultura - 16 w.

94(438).03/.04::323.3-058.13A/Z

Mieszczañstwo - Polska - 16-17 w.

Gdańsk (woj. pomorskie) - 16-17 w.

94(438).02/.06A/Z:94(=411.16)

Przemyśl (woj. podkarpackie) - stosunki etniczne - 10-18 w.

Żydzi - Polska - 10-18 w.

94(438).083::323.15(=112.2)A/Z

Niemcy za granicą - Polska – od 1944 r.

Mniejszości narodowe - Polska - od 1944 r.

Opole (woj. opolskie ; okręg) - stosunki etniczne - od 1944 r.

94(438).082.2A/Z:929-051A/Z

Woszczyńska, Irena (1925-) - pamiętniki

Pamiętniki polskie – 1939-1945 r.

Warszawa - 1939-1945 r. - pamiętniki

III. Dla organizacji

Stosuje się dla organizacji rządowych (061.1A/Z), nierządowych (061.2A/Z) i partii politycznych (329A/Z)

1. Organizacje rządowe

339.923:327.39:061.1A/Z](4-67)

Unia Europejska

327.51:355.3:061.1A/Z](100-622) NATO

2. Organizacje nierządowe

639.1:061.2A/Z](438)"1944/..." Polski Związek Łowiecki

784:061.2A/Z](438)"19"

Chór Chłopięco-Męski Poznańskie Słowiki

Chóry – Polska – 20 w.

796.332:061.2A/Z](438)"19/20"

Cracovia Kraków

Kluby sportowe – Polska

908:338.48:061.2A/Z](438)"1944/..."

Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze

616.12::001.891:061.27A/Z](438)"1944/..."

Fundacja Rozwoju Kardiochirurgii COR AEGRUM (Kraków)

Fundacja - Polska - od 1944 r.

3. Partie polityczne i organizacje młodzieżowe

329A/Z:323.3:63-051](438)"1989/..."

Polskie Stronnictwo Ludowe (1989-)

329.78(438)"1989/..."A/Z

Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej

329.78-057.875(438)"1944/..."A/Z
Niezależne Zrzeszenie Studentów

IV. Inne rozwiązania szczegółowe

1. Nazwy języków programowania

004.438(075.8)A/Z PASCAL - podręcznik akademicki

004.439A/Z:004.55](07) XHTML – podręcznik

2. Bibliografie osobowe podmiotowe i bibliografie poszczególnych instytucji

821.162.1(091)"18":012]A/Z
Mickiewicz, Adam (1798-1855) – bibliografia

639.22:012A/Z
Morski Instytut Rybacki (Gdynia) – wydawnictwa - bibliografia
Rybołówstwo morskie – bibliografia

355(091):012A/Z
Akademia Podlaska (Siedlce). Instytut Historii - wydawnictwa - bibliografia
Wojsko - historia – bibliografia

3. Bibliografie zawartości czasopism

014.3(438)A/Z
Tygodnik Grudziądzki - bibliografia zawartości
Czasopisma regionalne i lokalne polskie - od 1989 r. - bibliografia zawartości

028.5:82(091)-93:014.3A/Z
Guliwer (czasop.) - od 1989 r. - bibliografia zawartości
Czytelnictwo dziecięce - czasopisma - od 1989 r. - bibliografia zawartości

Literatura dziecięca - historia - czasopisma - od 1989 r. -
bibliografia zawartości

4. Nazwy czasopism

050+070]A/Z Czasopisma – poszczególne tytuły, np.:

050+070](438)"1944/..."A/Z

Polityka (czasop. ; 1957-)

Czasopisma społeczno-kulturalne polskie - historia - od 1944 r.

91:[050+070](73)"1945/..."A/Z

National Geographic Magazine

Czasopisma geograficzne amerykańskie - od 1945 r.

Oraz

001.94A/Z UFO